

NÁRODNÍ STRATEGIE OCHRANY PRÁV DĚTÍ

I. Úvod

Česká republika se přistoupením k Úmluvě o právech dítěte (dále jen „Úmluva“) zavázala k respektování a zabezpečení práv dětí stanovených Úmluvou. Zajištění ochrany práv dětí je povinností celé společnosti, garantem této ochrany je stát.

Věcná gesce k problematice ochrany práv dětí, podpory rodiny, náhradní rodinné péče a péče o ohrožené děti je v současné době rozčleněna mezi několik rezortů. Z řady analýz a výzkumů a především z poznatků získaných přímo v praxi vyplývá potřeba provést zásadní reformu tohoto systému. Významným impulsem pro reformu jsou rovněž aktuální doporučení Výboru OSN pro práva dítěte, přijatá dne 17. června 2011 po projednání třetí a čtvrté periodické zprávy České republiky dokumentující aktivity k naplňování Úmluvy od roku 2003.

Z tohoto důvodu bylo přistoupeno k vytvoření strategie na vládní úrovni. Národní strategie ochrany práv dětí „Právo na dětství“ si klade za cíl vytvořit takový systém, který zajistí důslednou ochranu všech práv každého dítěte a naplňování jeho potřeb, systém podporující zvyšování kvality života dětí a rodin, eliminující diskriminaci a nerovný přístup vůči dětem a podporující všestranný rozvoj dítěte v jeho přirozeném rodinném prostředí, případně v náhradním rodinném prostředí, to vše za participace dítěte na rozhodovacích procesech, které se ho bezprostředně dotýkají. Při zajišťování „práva na dětství“ vyžadují určité skupiny dětí a rodin speciální přístupy a pozornost.

K dosažení tohoto cíle je nutná zásadní shoda na základních principech práce s dětmi a rodinami. Česká republika může při nalézání této shody čerpat z řady pramenů, v první řadě z Úmluvy, Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, Evropské sociální charty a dalších evropských úmluv, Akčního plánu z roku 2002 nazvaného „Svět vhodný pro děti“, a revidované deklarace „Svět vhodný pro děti + 5“ z roku 2007, Strategie práv dítěte na roky 2012-2015, Směrnice OSN o náhradní péči o děti a také z judikatury, ať již jde o rozsudky Evropského soudu pro lidská práva či nálezů Ústavního soudu České republiky. V oblastech, které jsou již komplexně řešeny jinými vládními strategickými dokumenty, se Národní strategie na tyto materiály odkazuje, případně vládou stanovená opatření rozpracovává.

Národní strategie je založena na právech dítěte a definuje základní principy ochrany práv dětí a péče o ohrožené děti. Obsahuje konkrétní záměry, cíle a aktivity včetně harmonogramu, stanovení odpovědnosti jednotlivých rezortů a způsobu monitoringu a hodnocení. Předpokládá se, že Národní strategie bude naplněna v úzké spolupráci vlády, územních samospráv, nestátního neziskového sektoru a občanských iniciativ. Národní strategie by tak neměla být jen formálním dokumentem, ale východiskem pro uplatňování práv dětí nejen prostřednictvím změn legislativy, ale zejména každodenní praxí. Nepsaným cílem strategie je vnést do činnosti osob, které pracují s dětmi a pro děti a do celé společnosti „smysl Úmluvy“.

Vláda přijetím této strategie vyjadřuje svou vůli a otevřenost k intenzivní spolupráci, koordinaci činnosti a sjednocování přístupů příslušných rezortů. Neseme společnou odpovědnost. Všechny děti si totiž zaslouží příležitost k dosažení svého plného potenciálu. Všechny děti mají **právo na dětství**.

II. Hlavní cíl Národní strategie ochrany práv dětí („Právo na dětství“)

Základní principy ochrany práv dětí a péče o ohrožené děti

Hlavním cílem Národní strategie péče ochrany práv dětí je funkční systém zajišťující důslednou ochranu všech práv dětí a naplňování jejich potřeb, který pracuje na základě těchto základních principů:

1. Je plně zaměřen na dítě

Dítě je v centru dění celého systému. Dítě a jeho prosperita je prvořadým zájmem všech odpovědných účastníků systému a veškeré jejich úsilí je zaměřeno na efektivní řešení situace každého jednotlivého dítěte. Dítě je partnerem při řešení situace své i své rodiny. S dítětem je potřeba mluvit, je nezbytné mu naslouchat, zjišťovat jeho přání a potřeby, brát je v úvahu (přiměřeně jeho věku a rozumové vyspělosti) a poskytovat na jejich základě nejvhodnější pomoc a podporu.

2. Respektuje potřeby a vývoj dítěte

Všichni v systému znají vývojové potřeby dětí a vědí, jaký význam má kvalita péče na zdraví a vývoj dětí. Ochrana a podpora všestranného rozvoje možností dětí je založena na komplexním posouzení vývoje dítěte a identifikování oblastí podpory a rozvoje. Přijímaná opatření jsou včasným řešením a jsou vždy přiměřená vzhledem k věku a vývojové fázi dítěte.

3. Sleduje dlouhodobý zájem dítěte, podporuje jeho jedinečnost a vývoj

Opatření přijímaná na ochranu dětí jsou součástí individuálního plánu vytvořeného pro každé dítě a jeho rodinu. Tento plán vychází z posouzení vývojových potřeb dítěte a schopnosti rodičů či jiných pečovatelů reagovat na tyto potřeby. Ochrana dítěte se zaměřuje na určení výstupů pro každé dítě, které zabezpečí jeho bezpečí a rozvoj. Pokrok v situaci dítěte je pravidelně hodnocen a revidován. Účelem všech intervencí je dosažení nejlepších možných výsledků pro každé dítě, přičemž je nezbytné brát v úvahu jedinečnost každého dítěte.

4. Umožňuje rovné příležitosti pro všechny děti bez ohledu na jejich pohlaví, schopnosti, rasu, etnikum, zdravotní postižení, okolnosti nebo věk

Rovnost příležitostí znamená, že děti mají zaručenu příležitost dosáhnout nejlepších možných vývojových výsledků bez jakýchkoliv předsudků či překážek vzhledem k jejich pohlaví, schopnostem, rase, etniku, zdravotnímu postižení, okolnostem či věku. Děti jsou podporovány z dlouhodobého hlediska a je jim věnována zvýšená pozornost zejména ve vztahu k jejich vzdělávacím a zdravotním potřebám.

5. Zahrnuje do řešení situace děti a rodiny, stejně tak jako celé jejich sociální okolí

Všichni v systému chápou dítě v kontextu celé jeho rodiny (rodičů nebo pečovatelů a širší rodiny) a sociálního prostředí (komunita a kultura, ve které vyrůstá). Interakce mezi vývojovými potřebami dítěte, schopnostmi rodičů nebo pečovatelů na tyto potřeby vhodně reagovat, dopadem faktorů širší rodiny na dítě a na schopnosti rodičů vyžaduje během hodnocení pečlivé zkoumání. Hlavním cílem je pochopit souvislosti mezi vývojovými potřebami dítěte a schopnostmi a možnostmi rodičů nebo pečovatelů tyto potřeby uspokojovat. Dalším základním úkolem ochrany dítěte je poskytovat dětem a rodinným příslušníkům služby, které na dané potřeby reagují. V případech dětí vyrůstajících mimo vlastní rodinu je posuzování potřeb dítěte a zdrojů pro jejich naplnění ještě komplexnější.

6. Staví na silných stránkách dětí a rodin a identifikuje problémová místa

Při ochraně dětí a rodin je zásadní správné identifikování silných stránek a problémových míst v celkové situaci daného dítěte, jeho rodiny a kontextu, ve kterém tyto osoby žijí. Vždy je důležité posoudit, jaký dopad má celá situace na zdraví a vývoj dítěte. Je nutné uplatňovat vyvážený přístup k dětem a rodinám a nezaměřovat se výhradně na deficitní model práce s rodinami, ale sledovat i oblasti pozitivních kapacit v rámci rodiny, ze kterých je možno vycházet v případě intervencí. Práce se silnými stránkami dítěte a jeho rodiny je důležitou součástí plánu pro řešení situace ohrožení dítěte.

7. Funguje integrovaně a ve spolupráci všech zúčastněných subjektů

Od narození se v životě dítěte a jeho rozvoji angažuje celá řada různých úřadů a služeb v rámci komunity (zejména v oblasti zdraví a vzdělávání). Mezioborová spolupráce ve věci ochrany a podpory prosperity dítěte začíná, jakmile je zjištěno, že dítě nebo rodinní příslušníci mají dodatečné potřeby vyžadující podporu či služby nad rámec běžně využívaných služeb.

8. Je trvalým a interaktivním procesem

Ochrana dítěte vyžaduje nutnost pochopit, čím ohrožené dítě v kontextu své rodiny a místní komunity prochází. Přijímání vhodných opatření představuje trvalý a interaktivní proces, jehož hodnocení pokračuje i během intervencí a realizace daných opatření.

9. Poskytuje a reviduje opatření a poskytované služby

Opatření a služby jsou realizovány a poskytovány na základě identifikovaných potřeb dítěte a rodin s paralelně probíhajícím hodnocením. Součástí ochrany je řešení okamžitých a praktických potřeb, stejně jako potřeb komplexnějších a dlouhodobějších. Dopad poskytovaných služeb na vývoj a situaci dítěte je pravidelně přezkoumáván.

10. Je založen na objektivně zjištěných skutečnostech a důkazech

Efektivní praktická práce s dětmi a rodinami je založena na důkladných odborných úsudcích, které jsou podloženy důkazy a které vycházejí ze znalostí a zkušeností daného odborníka. Rozhodnutí založená na těchto úsudcích jsou přezkoumávána, přičemž je nezbytné brát v úvahu jakékoliv nové informace získané v průběhu další práce s dítětem a rodinou.

Hlavního cíle Národní strategie ochrany práv dětí bude dosaženo do roku 2018.

III. Dílčí cíle Národní strategie ochrany práv dětí („Právo na dětství“)

Priority ochrany práv dětí

Hlavního cíle Národní strategie ochrany práv dětí bude dosaženo realizací dílčích cílů v následujících prioritách:

Průřezové priority

A. Participace dítěte

B. Eliminace diskriminace a nerovného přístupu vůči dětem

C. Právo na rodinnou péči

D. Zajištění kvality života pro děti a rodiny

Dílčí cíle

1. Zjišťování potřeb dětí
2. Zvyšování všeobecného povědomí o otázce práv dětí u dospělých i dětí
3. Vytváření příležitostí pro děti a mladé lidi účastnit se rozhodování o záležitostech, které se jich týkají a které je ovlivňují
4. Vyrovnání příležitostí pro děti a mladé lidi ze znevýhodněného sociálního prostředí
5. Vyrovnání příležitostí pro děti a mladé lidi se zdravotním postižením
6. Podpora pozitivního rodičovství
7. Prevence chudoby
8. Vytvoření a zpřístupnění služeb a podpory rodinám a dětem
9. Podpora náhradní rodinné péče
10. Rozvinutí alternativ péče o ohrožené děti a deinstitucionalizace péče
11. Procesy ochrany a podpory prosperity dětí
12. Sjednocení systému péče o děti
13. Nastavení legislativních podmínek k zabezpečení pozitivních přínosů a zajištění potřeb dětí a mladých lidí
14. Transparentní financování systému
15. Sběr dat a jednotný informační systém
16. Kvalita práce, vzdělávání a standardy

Průřezové priority

Priorita A:

Participace dítěte

Dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, má právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.

Priorita B:

Eliminace diskriminace a nerovného přístupu vůči dětem a mladým lidem

Práva dítěte jsou zaručena každému dítěti bez jakékoli diskriminace podle rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu, majetku, tělesné nebo duševní nezpůsobilosti, rodu a jiného postavení dítěte nebo jeho rodičů nebo zákonných zástupců.

Priorita C:

Právo na rodinnou péči

Rodina je základní jednotkou společnosti a přirozeným prostředím pro růst, spokojený vývoj a ochranu dětí. Má nárok na ochranu ze strany státu a společnosti.

Priorita D:

Zajištění kvality života pro děti a rodiny

Dítěti je třeba zajistit takovou ochranu a péči, jaká je nezbytná pro jeho blaho, přičemž je brán ohled na práva a povinnosti jeho rodičů, zákonných zástupců nebo jiných jednotlivců právně za něho odpovědných, stát za tím účelem činí všechna potřebná zákonodárná a správní opatření.

Cíl 1: Zjišťování potřeb dětí**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 2, čl. 3

Quality4Children

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 46

Shrnutí: Dětem jsou zaručena práva bez ohledu na původ, zdravotní postižení, postavení dítěte nebo jeho rodičů. Stát zajišťuje dítěti takovou ochranu a péči, která je nezbytná pro jeho blaho, bere přitom ohled na práva a povinnosti rodičů, zákonných zástupců a činí pro to všechna potřebná zákonodárná a správní opatření. Je doporučeno vytvořit komplexní hodnocení rodinné situace a zapojit všechny nástroje sociální práce pro zajištění potřeb dětí.

Klíčové aktivity:

- Aplikace vědomostí o potřebách dětí vyplývajících z moderních vědeckých poznatků.
- Vznik a rozvoj systému zjišťování a vyhodnocování potřeb dětí a jejich rodin na několika úrovních (terénní formou, ambulantní, pobytovou), včetně zjišťování potřeb dětí se zdravotním postižením, ze znevýhodněného sociálního prostředí nebo umístěných v náhradních typech péče.
- Právní ukotvení vyhodnocovacího rámce potřeb dětí jako závazného nástroje sociální práce pro všechny pracovníce a pracovníky systému ochrany práv dětí a péče o ohrožené děti.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Aplikace vědomostí o potřebách dětí	Trvale	Všechny rezorty
Vznik a rozvoj systému zjišťování a vyhodnocování potřeb dětí	2013 – 2015	MPSV, MŠMT, MZ
Právní ukotvení vyhodnocovacího rámce	2012 – 2014	MPSV, MŠMT, MZ

Cíl 2: Zvyšování všeobecného povědomí o otázce práv dětí u dospělých i dětí**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 4, čl.17, čl. 29, čl. 44

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, čl. 8

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 23, 36

Shrnutí: Děti mají právo na ochranu před událostmi, které negativně ovlivňují jejich dětství. Povinnosti zajistit toto právo má celá společnost, garantem je stát. Je doporučeno, aby stát přijal opatření za účelem zvýšení informovanosti veřejnosti o Úmluvě a zavedl výuku o Úmluvě do školních vzdělávacích programů..

Klíčové aktivity

- Cílené zapojování občanské společnosti v rámci aktivit veřejné správy v oblasti prosazování a ochrany práv dětí.
- Vytváření vzdělávacích a osvětových materiálů a aktivit pro širokou veřejnost, spolupráce s médii při zajištění informovanosti o otázce práv dětí, podpora projektů občanské společnosti zaměřených na zvyšování povědomí o právech dítěte mezi dětmi i dospělými.
- Rozvoj národní iniciativy Právo na dětství. V rámci iniciativy bude vládou pro každý rok stanoveno hlavní téma, k němuž budou v příslušném roce směřovány aktivity. Nejpozději od roku 2013 bude toto téma propojeno se stanovením priority v oblasti ochrany práv dětí ve státním rozpočtu (cíl č. 14).
- Realizace národní kampaně zaměřené na prosazování a ochranu práv dětí.
- Zavedení výuky o Úmluvě do školních osnov.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Podpora zapojování občanské společnosti	Trvale	Všechny rezorty
Vytváření vzdělávacích a osvětových materiálů	Trvale	MPSV, MŠMT, MZ
Národní iniciativa Právo na dětství	Od roku 2012	MPSV
Realizace národní kampaně	2012 – 2014	MPSV
Zavedení výuky o Úmluvě do školních osnov	2014 - 2015	MŠMT

Cíl 3: Vytváření příležitostí pro děti a mladé lidi účastnit se rozhodování o záležitostech, které se jich týkají/keré je ovlivňují

Východiska:

Úmluva o právech dítěte, čl. 12, čl. 13, čl. 17, čl. 23

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, čl. 7

Evropská úmluva o výkonu práv dětí, čl. 3, 6

Úmluva o styku s dětmi, čl. 6

Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II.ÚS 1945/08 ze dne 2. dubna 2009 k právu dítěte na slyšení v případě zásahu do osobní svobody

Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. III.ÚS 3007/09 ze dne 26. srpna 2010 k právu nezletilého dítěte na slyšení v řízení, v němž se rozhoduje o jeho záležitostech

Doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 1698 ze dne 25. dubna 2005 o právech dětí v institucionální péči

Obecný komentář č. 12 (CRC/C/GC/12) k právu dítěte být slyšeno.

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 36

Shrnutí: Dítě má právo svobodně vyjadřovat své názory ve všech záležitostech, které seho dotýkají. Dítě musí být vždy zahrnuto do řešení, která se ho týkají. Názor dítěte musí být zjišťován a respektován. Toto právo se týká i dětí se zdravotním znevýhodněním či jinými specifickými potřebami. Při realizaci tohoto práva je dětem poskytována cílená podpora. Je doporučeno zavedení komplexní právní úpravy práva dítěte být slyšeno, jež by platila pro soudy, správní orgány, instituce, školy, ústavní zařízení, služby a rodiny v záležitostech týkajících se dětí a zaručovala právo odvolání proti takovým rozhodnutím; posílit osvětové a vzdělávací programy pro realizaci těchto zásad, aby se změnilo tradiční vnímání dětí jako objektů a nikoli subjektů práv; vytvořit systémy zohledňujících názory dítěte v politických diskusích a rozhodnutích, která se jich týkají.

Klíčové aktivity:

- Prosazování účasti dětí v rozhodovacích procesech, týkající se prosazování a ochrany jejich práv, vytváření mechanismů, které umožní účast dětí na rozhodovacích procesech.
- Podpora systémů a opatření zaměřených na zapojení dětí a mladých lidí do přijímání a hodnocení přijímaných systémových opatření a jejich účasti na tvorbě takových opatření.
- Rozvoj kompetencí pracovníků a pracovníků všech subjektů v systému (orgány sociálně-právní ochrany, soudy, poskytovatelé služeb) v oblasti slyšení dítěte a zjišťování názoru dítěte.
- Komplexní právní úprava práva dítěte být slyšeno.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Prosazování účasti dětí	Trvale	Všechny rezorty
Podpora systémů a opatření	2012 - 2014	MPSV
Rozvoj kompetencí pracovníků a pracovníků	2012 – 2015	MPSV, MS, MV, MŠMT, MZ
Komplexní právní úprava dítěte být slyšeno	2014 - 2016	MS , MPSV

Cíl 4: Vyrovnaní příležitostí pro děti a mladé lidi ze znevýhodněného sociálního prostředí

Východiska:

Úmluva o právech dítěte, čl. 2, čl. 26, čl. 27, čl. 28
 Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, čl. 10, čl. 11
 Všeobecná deklarace lidských práv, čl. 25
 Evropská sociální charta, čl. 14, čl. 16, čl. 17
 Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 102 o minimální normě sociálního zabezpečení, čl. 39 až 45
 Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace
 Rámcová úmluva o právech příslušníků národnostních menšin, čl. 4, čl. 6
 Evropský zákoník sociálního zabezpečení, čl. 39 až 45
 Listina základních práv EU, čl. 33, čl. 34
 Deklarace práv dítěte, čl. 4
 Národní akční plán inkluzivního vzdělávání
 Strategie boje proti sociálnímu vyloučení
 Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 31

Shrnutí: Je doporučeno urychleně přijmout veškerá nezbytná opatření pro zajištění účinného zrušení veškerých forem segregace dětí, zvláště diskriminačních praktik vůči nim ve vzdělávacím systému, přijmout komplexní národní akční plán prevence rasismu, rasové diskriminace, xenofobie a intolerance.

Klíčové aktivity:

- Vznik a realizace plánu prevence diskriminace rasismu, xenofobie a intolerance.
- Rozvoj kompetencí pracovníků a pracovníků všech subjektů v systému s cílem předcházet předsudkům a diskriminačním postojům a pracovat s nimi.
- Podpora a rozvoj služeb a sociální práce v rodinách v obtížné sociální situaci.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Vznik a realizace plánu prevence diskriminace	2013 – 2018	MPSV, Zmocněnkyně vlády pro lidská práva
Rozvoj kompetencí pracovníků a pracovníků	2013 - 2015	MPSV, MŠMT, MV, MZ, MS
Podpora a rozvoj služeb a sociální práce	Od roku 2012	Zmocněnkyně vlády pro lidská práva, MPSV

Cíl: 5 Vyrovnání příležitostí pro děti a mladé lidi se zdravotním postižením**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 23, čl. 24, 29

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, čl. 7, 9, 23

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, čl. 12

Evropská sociální charta, čl. 11, čl. 15

Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 102 o minimální normě sociálního zabezpečení (č. 461/1991 Sb.), čl. 7 až 12

Evropský zákoník sociálního zabezpečení, čl. 7 až 12

Deklarace práv dítěte, čl. 5

Národní akční plán inkluzivního vzdělávání

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 52

Shrnutí: Děti se zdravotním postižením a jejich rodiny mají mít přístup k takovým službám, které jsou nezbytné pro nezávislý způsob života a začlenění do společnosti. Děti se zdravotním postižením mají rovná práva na život v rodinném prostředí. Stát poskytuje dětem se zdravotním postižením a jejich rodinám včasné a komplexní informace, služby a podporu. Stát zajistí, aby osoby se zdravotním postižením nebyly nuceny žít ve specifickém prostředí. Dítě nesmí být za žádných okolností odděleno od rodičů z důvodu jeho zdravotního postižení nebo zdravotního postižení jednoho či obou rodičů. Pokud nejsou nejbližší příbuzní schopni pečovat o dítě se zdravotním postižením, stát vyvine veškeré úsilí k zajištění náhradní péče v rámci širší rodiny, a pokud to není možné, v náhradním rodinném prostředí. Je doporučeno zajistit poskytování dostatečných finančních, technických a lidských zdrojů školám, aby stát mohl pro děti se zdravotním postižením účinně zajistit vzdělání v hlavním vzdělávacím proudu; a aby změnil své právní předpisy s cílem zakázat školám odmítání dětí na základě nedostatečných materiálních zdrojů; poskytovat socioekonomickou podporu pro děti se zdravotním postižením bez ohledu na jejich věk; podporovat a umožňovat péči o děti se zdravotním postižením v rodinném prostředí zajištěním dostatečné podpory pro jejich rodiče nebo opatrovníky; přijmout opatření řešící překážky v podobě prostředí, které brání plné, rovné a účinné účasti dětí se zdravotním postižením ve společnosti, a vyškolit všechny odborníky pracující s dětmi nebo pro děti se zdravotním postižením.

Klíčové aktivity:

- Vytvoření systému informací o dostupných službách a formách podpory pro rodiny s dětmi se zdravotním postižením.
- Definování a vytvoření sítě terénních a ambulantních sociálně-zdravotních služeb zajišťujících dětem se zdravotním postižením péči v rodinném nebo náhradním rodinném prostředí, s tím, že část těchto služeb vznikne transformací pobytových zařízení pečujících o zdravotně postižené děti.
- Legislativní úprava vycházející z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a zajišťující, že dítě nebude odděleno od rodinného prostředí z důvodu zdravotního postižení.
- Podpora náhradní rodinné péče pro případy, kdy rodiče či nejbližší příbuzní nejsou schopni pečovat o dítě se zdravotním postižením.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Vytvoření systému informací o dostupných službách	2013 - 2015	MPSV, MZ, MŠMT, Zmocněnkyně vlády pro lidská práva

NÁRODNÍ STRATEGIE OCHRANY PRÁV DĚTÍ

Definování a vytvoření sítě terénních a ambulantních sociálně-zdravotních služeb	2012 – 2016	MPSV, MZ, MŠMT
Legislativní úprava vycházející z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením	2014 - 2016	MPSV, MZ
Podpora náhradní rodinné péče pro děti se zdravotním postižením	2012 - 2015	MPSV

Cíl 6: Podpora pozitivního rodičovství**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 5, 18, 19, čl. 24 odst. 2 písm. f), čl. 29

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, čl. 16

Evropská sociální charta, čl. 7 odst. 10

Quality4Children

Národní koncepce podpory rodin s dětmi

Národní strategie prevence násilí na dětech v České republice na období 2008-2018

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 38, 40

Shrnutí: Je doporučeno přijmout veškerá opatření, nezbytná pro zajištění práva všech dětí znát od narození a v co největší míře své rodiče a být v jejich péči; čelit široce rozšířené toleranci vůči tělesným trestům, mj. formou osvětových a vzdělávacích programů pro veřejnost, s cílem podpořit používání alternativních disciplinárních opatření v souladu s vlastní důstojností dítěte a v této souvislosti zajistit zákaz tělesných trestů.

Klíčové aktivity:

- Začlenění principu podpory rodin s dětmi do všech relevantních strategických a legislativních opatření.
- Realizace opatření vedoucích k zajištění práva dětí znát od narození své rodiče a být v jejich péči.
- Podpora vzniku a činnosti služeb napomáhajících rozvoji rodičovských kompetencí.
- Opatření na podporu pozitivního rodičovství a výchovu bez tělesných trestů

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Začlenění principu podpory rodin	Trvale	Všechny rezorty
Zajištění práva dítěte znát od narození své rodiče	2012 – 2015	MPSV, MS, MZ
Podpora vzniku a činnosti služeb pro rozvoj rodičovských kompetencí	2012 - 2016	MPSV
Opatření na podporu pozitivního rodičovství	2012 - 2015	MPSV, Zmocněnkyně vlády pro lidská práva

Cíl 7: Prevence chudoby**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte čl. 4, čl. 26, čl. 27

Všeobecná deklarace lidských práv, čl. 25

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, čl. 10 až 12

Evropská sociální charta, čl. 16, čl. 17

Listina základních práv EU, čl. 33, čl. 34

Deklarace práv dítěte, čl. 4

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 44

Shrnutí: Dítě má právo na takovou životní úroveň, která mu zajistí zdraví a všestranný rozvoj. Je doporučeno provést opatření, která zajistí, že rodinám ze zranitelných socioekonomických skupin budou poskytovány nezbytné finanční zdroje a sociální podpora, aby všichni rodiče mohli realizovat svou primární odpovědnost za své děti a aby všechny děti mohly v co nejvyšší možné míře požívat naplnění svých práv.

Klíčové aktivity:

- Vyrovnání příležitostí v přístupu vzdělání u dětí a mladých lidí, zejména pokud pocházejí ze sociálně znevýhodněného prostředí, náhradní rodinné péče nebo ústavní péče.
- Zavedení cílené pomoci a podpory mladým lidem při vstupu do samostatného života a na trh práce po ukončení vzdělání, zejména pokud pocházejí ze sociálně znevýhodněného prostředí, náhradní rodinné péče nebo ústavní péče.
- Podpora kompetencí rodin s dětmi související s finanční gramotností.
- Specifikace opatření a podpůrných mechanismů pro rodiny, kde hrozí odejmutí dítěte z důvodu bytové či hmotné nouze (terénní sociální práce, opatření v oblasti hmotné podpory).
- Revize sociálních dávek v oblasti rodiny.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Cílená pomoc a podpora mladým lidem při vstupu do samostatného života	2012 – 2018	MPSV, MŠMT
Posilování finanční gramotnosti a souvisejících kompetencí	2012 – 2015	MPSV
Specifikace opatření na podporu rodin, kde hrozí odejmutí dítěte z důvodu nouze	2012 – 2014	MPSV
Revize sociálních dávek v oblasti rodiny	2012 - 2013	MPSV

Cíl 8: Vytvoření a zpřístupnění služeb a podpory rodinám a dětem**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 18, odst. 2, 3

Všeobecná deklarace lidských práv, čl. 16

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, čl. 9

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, čl. 10

Evropská sociální charta, čl. 16

Sdělení Evropské komise o vzdělávání a péči v raném dětství: Zajištění co nejlepšího startu do života pro všechny naše děti (COM (2011) 66)

Koncepce bydlení ČR do roku 2020

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 31, 44, 50, 60

Shrnutí: Je doporučeno zajistit nezbytné služby pro rodiče a malé děti, zvláště ze znevýhodněných skupin, aby bylo zamezeno vývojovému opoždění dětí v situacích, kdy jsou tyto zvláště zranitelné; zvážit vytvoření a zavedení systému poskytování přiměřeného bydlení osobám ve finančně anebo sociálně znevýhodněné situaci s cílem zajistit mj. přístup dětí k přiměřeným životním podmínkám v rodinném prostředí.

Klíčové aktivity:

- Podpora vzniku komunitních služeb, neformálních typů péče a dobrovolnictví.
- Vytvoření garantované sítě komplexních služeb pro děti a rodiny založené na multidisciplinárním základě (sociální, zdravotní i vzdělávací oblast). Při vytváření sítě služeb vycházet z komunitních plánů a kapacit.
- Vytvoření systému informací o dostupných službách při řešení různých životních situací včetně bezplatných krizových linek.
- Postupné sjednocování podmínek činnosti systémů služeb pro rodiny a děti a sociálních služeb (standards, metodiky), se zachováním zvláštního pověření služeb k provádění sociálně-právní ochrany dětí.
- Vytvoření mechanismů krizového a podporovaného bydlení pro rodiny s dětmi (v rámci komplexního řešení problematiky sociálního bydlení v souladu s Koncepcí bydlení ČR do roku 2020).
- Revize sociálních dávek v oblasti bydlení v souvislosti s komplexním řešením podporovaného bydlení.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Podpora vzniku komunitních služeb	2012 – 2018	MPSV
Vytvoření sítě komplexních služeb	2012 – 2016	MPSV, MZ, MŠMT
Sjednocování podmínek činnosti služeb	2012 – 2015	MPSV
Vytvoření mechanismů krizového a podporovaného bydlení	2012 – 2015	MPSV, MMR
Revize sociálních dávek v oblasti bydlení	2012 – 2013	MPSV

Cíl 9: Podpora náhradní rodinné péče**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 20, 21

Evropská úmluva o osvojení dětí

Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. R (87) 6 ze dne 20. 3. 1987 k pěstounským rodinám

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 38, 46, 48

Shrnutí: Je doporučeno rozvíjet pěstounskou péči za účelem zamezení umístování dětí do ústavů všech typů; vytvořit a realizovat soubor pokynů zpracovaných po konzultaci s odborníky a občanskou společností zabývajícími se péčí o dítě pro důsledné a objektivní hodnocení vhodnosti dětí k adopci na celém jeho území; zajistit právo všech dětí znát od narození své rodiče (včetně dětí umístěných do náhradní rodinné péče).

Klíčové aktivity:

- Rozvoj a profesionalizace pěstounské péče, zvýšení podpory pěstounské péče v oblasti hmotného zabezpečení a přístupu ke službám pro náhradní rodiny a svěřené děti.
- Aktivní vyhledávání náhradních rodičů, změny ve zprostředkování náhradní rodinné péče zajišťující odborně garantovanou přípravu na náhradní rodičovství.
- Rozvoj náhradní rodinné péče včetně specializace části pěstounů na péči o děti se specifickými potřebami, zdravotním či mentálním znevýhodněním, rozvoj pěstounské péče na přechodnou dobu.
- Opatření k maximálnímu omezení počtu dětí z České republiky umístovaných do mezinárodní adopce.
- Realizace opatření a legislativních úprav, které zajistí právo všech dětí znát od narození své rodiny.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Rozvoj a profesionalizace pěstounské péče	2012 – 2014	MPSV
Aktivní vyhledávání náhradních rodičů	2012 – a dále průběžně	MPSV
Rozvoj a specializace pěstounské péče	2012 – 2016	MPSV
Omezování počtu dětí z ČR umístovaných do mezinárodní adopce	2012 – 2015	MPSV, MS
Realizace opatření a legislativních úprav k zajištění práva dětí znát své rodiče	2014 – 2016	MPSV, MS

Cíl 10: Rozvinutí alternativ péče o ohrožené děti a deinstitucionalizace péče**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 5, 9, 18, 20 a 25

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, čl. 19

Směrnice o náhradní péči o děti, čl. 17 - 23

Soubor obecných opatření k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva – prevence odebrání dětí z péče rodičů ze sociálně ekonomických důvodů

Nálezy Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 618/05 ze dne 7. 11. 2006, sp. zn. IV.ÚS 2244/09 ze dne 20.07.2010, sp. zn. II.ÚS 2546/10 ze dne 06.09.2011, sp. zn. III.ÚS 3363/10 ze dne 13. 07.2011

Stanovisko Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cpjn 2/2010 ze dne 8. prosince 2010 k rozhodování soudů ve věcech nařizování ústavní výchovy z důvodů materiálních nedostatků rodiny, zvláště pak jejich špatných bytových poměrů

Quality4Children

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 46

Shrnutí: Děti mají právo na všestranný rozvoj v rodinném prostředí, dítě nemůže být odděleno od svých rodičů proti své vůli. Dítě dočasně nebo trvale zbavené svého rodinného prostředí má právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem. Státy zabezpečují takovému dítěti primárně náhradní rodinnou péči. Vzhledem k prokázanému negativnímu dopadu institucionální péče na vývoj dětí by se měla využívat pouze v případech, kdy se jeví jako vysloveně vhodné, nezbytné a konstruktivní řešení pro konkrétní dítě a v souladu s jeho zájmy. V souladu s převládajícím názorem odborníků by měla být péče o malé děti (zejména o děti ve věku do tří let) poskytována výhradně v rodině. Umísťování dětí do ústavní výchovy z důvodu materiálního nedostatku rodiny, zvláště pak špatných bytových poměrů, je nepřijatelné. Je doporučeno urychleně formulovat národní politiku deinstitucionalizace péče o děti zahrnující vytvoření komplexního hodnocení rodinné situace, preventivní služby, kritéria přijetí a strategií snížení počtu dětí žijících v ústavní péči; zajistit, aby umísťování dětí do ústavů bylo používáno pouze jako poslední možnost a v případech jeho použití bylo pravidelně monitorováno a přezkoumáváno; za účelem vyloučení umísťování dětí do ústavů rozvíjet komunitní služby rodinného typu a pěstounskou péči; provést nezbytné změny zákona o ústavní výchově, zavést povinnou registraci zařízení pro péči o dítě, postihovat provozování těchto zařízení bez povolení a zavedení jednotných standardů pro ústavy včetně jejich pravidelné kontroly; podporovat a umožňovat kontakt mezi dítětem v ústavní péči a jeho rodiči a zavést mechanismy proznovuzačlenění dětí do jejich rodin.

Klíčové aktivity:

- Vytvoření systému podpory rodin a sítě terénních, ambulantních a respitních a dalších služeb, který umožní v maximální míře zajistit péči oděti v rodinném nebo náhradním rodinném prostředí.
- Transformace stávajících zařízení ústavní péče na poskytovatele terénních, ambulantních a respitních a dalších služeb na základě transformačních plánů zpracovaných jednotlivými zařízeními nebo jejich zřizovateli a spolupráce orgány sociálně-právní ochrany, poskytovateli služeb a dalšími relevantními subjekty. Součástí transformačních plánů zařízení bude otázka využití a přesměrování personálních a materiálních kapacit a finančních zdrojů.
- Provedení opatření v systému péče o ohrožené děti vedoucí k legislativnímu ukotvení věkové hranice, pod níž nelze děti umísťovat do ústavní péče (3 roky věku a následně 7 let věku).
- Specializace péče, snižování kapacit pobytových zařízení a legislativní omezení doby nařízené ústavní péče včetně zkrácení lhůt pravidelného přezkoumávání důvodu pro její nařízení.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Vytvoření systému služeb	2012 – 2018	MPSV, MZ, MŠMT
Transformace pobytových zařízení	2012 – 2018	MPSV, MŠMT, MZ
Ukotvení věkové hranice	2014 – 2016	MPSV, MS
Specializace péče, snižování maximálních kapacit, omezení doby ústavní péče	2013 – 2018	MS, MPSV, MŠMT, MZ

Cíl 11: Procesy ochrany a podpory prosperity dětí**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 2, čl. 3, čl. 25

Všeobecná deklarace lidských práv, čl. 25 odst. 2

Deklarace práv dítěte, čl. 2

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, čl. 10 odst. 3

Obecný komentář č. 13 Výboru OSN pro práva dítěte k Úmluvě o právech dítěte (CRC/C/GC/13) o právu dítěte na ochranu před všemi formami násilí.

Quality4Children

Národní strategie prevence násilí na dětech v České republice na období 2008-2018

Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014

Strategie prevence kriminality na léta 2012 – 2015

Obecná opatření k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva – prevence odebírání dětí z péče rodičů ze sociálně ekonomických důvodů

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 17, 41, 46

Shrnutí: Státy zajišťují ochranu dítěte ve všech procesech, které se týkají jeho obtížné životní situace nebo situace jeho rodiny. Je doporučeno zavést nezávislý monitoring implementace Úmluvy, zahrnující citlivé šetření jednotlivých stížností dětí; zajistit Veřejnému ochránci práv veškeré nezbytné finanční, technické a lidské zdroje pro účinné řešení stížností, které obdrží od dětí; upřednostňovat zrušení všech forem násilí na dětech a zavést v národním právu explicitní zákaz ohledně všech forem násilí na dětech.

Klíčové aktivity:

- Optimalizace personálního zajištění a struktury činnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětmi a rodinami založené na čtyřech procesech: hodnocení, plánování, intervence (zásah) a revize (přezkoumání), tak aby každý z těchto procesů byl proveden efektivně a vedl ke zlepšení situace dětí. Změna postavení orgánů sociálně-právní ochrany v orgán koordinující mezioborovou spolupráci a vyživující k ochraně práv dětí síť služeb a odborných a komunitních zdrojů.
- Zpracování postupů a mechanismů ochrany práv ve specifických situacích (migranti, děti cizinci atd.).
- Zavedení speciálních přístupů a systémových opatření při péči o děti, které jsou ve zvýšené míře ohroženy sociálně patologickými jevy.
- Zavedení mechanismů zajišťujících, aby do náhradní péče byly umísťovány pouze děti, u nichž není vhodné nebo možné zůstat v původní rodině. Primárním náhradním typem péče je náhradní rodinná péče (pěstounská péče, osvojení), ostatní typy služeb budou využívány jen v nezbytných případech.
- Zvyšování kvalifikace soudců a soudkyň v tématech týkající se ochrany práv dětí a rozvoj spolupráce mezi soudy, orgány sociálně-právní ochrany a sítí služeb při zajišťování ochrany práv dětí.
- Zavedení mechanismu nezávislého monitorování implementace Úmluvy na národní úrovni a mechanismu pro oznamování stížností, které zohledňují specifika dětí.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Optimalizace činnosti orgánů sociálně-právní ochrany	2012 – 2016	MPSV
Zpracování postupů a mechanismů ochrany práv dětí ve specifických situacích	2012 - 2015	MPSV, Zmocněnkyně vlády pro lidská práva, MV
Zavedení speciálních přístupů a systémových opatření	2012 – 2014	MPSV, MŠMT, MV
Zavedení mechanismů („gatekeeping“)	2012 – 2014	MPSV, MŠMT, MZ, MS
Zvyšování kvalifikace soudců a soudkyň v tématech týkající se ochrany práv dětí.	2013 – 2015	MS, MPSV
Zavedení mechanismu nezávislého monitoringu implementace Úmluvy	2016	Zmocněnkyně pro lidská práva, MPSV

Cíl 12: Sjednocení systému**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte čl. 3 odst. 3, čl. 4

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 13

Shrnutí: Je doporučeno zajistit přijetí opatření za účelem vytvoření účinného mechanismu nebo podstatného posílení svého stávajícího mechanismu Ministerstva práce a sociálních věcí, zaměřeného na koordinaci politik práv dítěte všech příslušných orgánů a institucí na všech úrovních; zajistit nezbytné lidské, technické a finanční zdroje pro realizaci komplexní, ucelené a důsledné politiky práv dítěte na národní, regionální i místní úrovni.

Klíčové aktivity:

- Provedení legislativních úprav vedoucích ke sjednocení systému ochrany práv dětí a péče ohrožené děti a posílení koordinační role Ministerstva práce a sociálních věcí.
- Legislativní vymezení role obcí a krajů v oblasti ochrany práv dětí (novelizace Zákona o obcích, Zákona o hlavním městě Praze a Zákona o krajích včetně provedení souvisejících úprav ve financování systému v souvislosti s přijetím Zákona o podpoře rodin, náhradní rodinné péči a systému ochrany práv dětí).
- Posílení vertikální metodické a řídicí struktury orgánů sociálně-právní ochrany.
- Posílení mechanismů spolupráce mezi systémem v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí, oblastí soudnictví a policie.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Legislativní úpravy vedoucí ke sjednocení systému	2012 – 2014	MPSV, MZ, MŠMT, MF
Legislativní vymezení role obcí a krajů	2013 – 2014	MPSV, MV
Posílení vertikální struktury orgánů sociálně-právní ochrany	2013 - 2014	MPSV
Posílení mechanismů spolupráce	2012 – 2015	MPSV, MS, MV

Cíl 13: Nastavení legislativních podmínek k zabezpečení pozitivních přínosů a zajištění potřeb dětí a mladých lidí**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 3 odst. 1, 3, čl. 4

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, čl. 2 odst. 1

Deklarace práv dítěte, čl. 2

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 11, 33.

Shrnutí: Zájem dítěte musí být předním hlediskem jakékoliv činnosti týkající se dětí, včetně zákonodárné. Stát učiní potřebná zákonodárná, správní a jiná opatření k provádění práv uznaných Úmluvou. Je doporučeno provést komplexní přezkoumání veškeré legislativy a přijmout veškerá opatření nezbytná pro zajištění úplné aplikace Úmluvy v jeho právním systému; zvýšit úsilí státu o zajištění přiměřené integrace a důsledné aplikace principu nejlepšího zájmu dítěte v legislativních, správních a soudních řízeních, jakož i ve všech politikách, programech a projektech, které se týkají dětí a mají dopady na děti. Právní odůvodnění všech soudních a správních rozhodnutí musí rovněž vycházet z tohoto principu.

Klíčové aktivity:

- Vytváření právního prostředí, které umožní fungování systému zaměřeného na efektivní řešení potřeb dětí.
- Provedení analýzy právního řádu České republiky a jeho souladu s Úmluvou.
- Přijetí komplexní právní úpravy, která zahrne nastavení základních principů práce systému, mechanismy podpory rodin, systém náhradní rodinné péče, činnost veřejné správy v oblasti ochrany práv dětí a pravidla činnosti poskytovatelů služeb pro děti a rodiny („Zákon o podpoře rodin, náhradní rodinné péči a systému ochrany práv dětí“ a novely dalších souvisejících zákonů).
- Implementace nové právní normy na základě zpracovaného implementačního schématu (metodiky, pracovní postupy, systém vzdělávání atd.)

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Rámcová odpovědnost
Vytváření právního prostředí	Trvale	Všechny rezorty
Provedení analýzy právního řádu	2012	MPSV, MS, MF, MV, MŠMT
Vytvoření a přijetí komplexní právní úpravy	2012 - 2014	MPSV
Implementace nové právní normy	2014 - 2018	Všechny rezorty

Cíl 14: Transparentní financování systému**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 3, 4, 6, čl. 27 odst. 3, 4

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, čl. 2

Evropská sociální charta, čl. 16

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte z všeobecné debaty „Zdroje pro práva dítěte – odpovědnost Států“ konané 21. září 2007

Obecný komentář č. 5 (CRC/GC/2003/5 odst. 56 až 59) k Všeobecným opatřením zaměřeným na realizaci Úmluvy o právech dítěte

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 19, 27.

Shrnutí: Je doporučeno zvážit novelizaci Zákona o státním rozpočtu, aby byla zajištěna snadná identifikace a transparentní prezentace alokací ze státního rozpočtu, jež jsou přidělovány na realizaci všech práv a v maximální míře všech zdrojů, jež jsou k dispozici pro realizaci ekonomických, sociálních a kulturních práv dítěte; jasně vymezovat každý rok své priority týkající se problémů práv dítěte a určit alokaci z rozpočtu vynakládanou na problematiku ochrany práv dětí na národní i místní úrovni; vyhodnocovat dopad výdajů na děti a jejich efektivního využití; posílit spolupráci státu s občanskou společností a vytvořit transparentní systém umožňující a zohledňující dialog s občanskou společností a udělování grantů a dotací pro organizace občanské společnosti, jež napomáhají realizaci Úmluvy a účastní se utváření politik týkajících se práv dítěte.

Klíčové aktivity:

- Stanovování priorit v agendě práv dítěte pro příslušný rok (vláda na základě proběhlé diskuse s občanskou společností) a promítnutí priority do státního rozpočtu na příslušný rok.
- V souvislosti se sjednocováním věcné působnosti provést změnu struktury financování aktivit v oblasti ochrany práv dětí a péče o ohrožené děti: zvýšení podílu prostředků vynakládaných na prevenci, podporu služeb pro rodiny, práci v rodinách a náhradní rodinnou péči, zjednodušení struktury finančních vztahů, decentralizace části finančních prostředků a posílení zainteresovanosti krajů a obcí na výdajích.
- Zavedení systému sledování výdajů státního rozpočtu a dalších veřejných rozpočtů určených na realizaci práv dětí a vyhodnocování efektivity těchto výdajů.
- Zahrnutí problematiky ochrany práv dětí a péče o ohrožené děti do priorit České republiky při přípravě nového programového období Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru, v rámci těchto programů zřídit grantové programy pro nevládní organizace pro projekty napomáhající realizaci Úmluvy.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Odpovědnost
Stanovování priorit pro příslušný rok	2013 – 2018	MPSV
Změna struktury financování	2012 – 2015	MF, MPSV, MŠMT, MZ
Zavedení systému sledování výdajů a vyhodnocování efektivity	2014 – 2016	MPSV
Zahrnutí problematiky ochrany práv dětí do nového programového období EU a EHP	2012 – 2014	MPSV, MF, MMR

Cíl 15: Sběr dat a jednotný informační systém**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 3 odst. 3, čl. 4, čl. 44

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 21, 41, 52, 68.

Shrnutí: Je doporučeno, aby byl posílen a centralizován mechanismus integrace a analýzy systematického členění dat o všech dětech do 18 let na všechny oblasti pokryté Úmluvou, se zvláštním důrazem na ohrožené děti a rodiny; účinně využívat tyto indikátory a data při tvorbě a vyhodnocování legislativy, politik a programů implementace, vyčlenění zdrojů a monitoringu Úmluvy; stanovit jasnou metodu identifikace romské menšiny v rámci shromažďování dat, aby byla usnadněna transparentnost a účinnost utváření politik, zajistit v této souvislosti, že tato identifikace bude doplněna přiměřenými podpůrnými a ochrannými mechanismy, za účelem prevence diskriminačního zneužívání takových dat; konsolidace národního systému sběru dat, jejich analýz a šíření oblasti výzkumu týkajícího se násilí na dětech; vytvořit mechanismy pro shromažďování komplexních dat o dětech se zdravotním postižením a poskytnout lidské, technické a finanční zdroje nezbytné pro používání těchto dat pro řízení politiky účastnického státu a programů inkluzivního vzdělávání; vytvořit a zavést standardizovaný systém shromažďování dat o dětechs cílem umožnit efektivní vzájemné srovnávání, analýzu a aplikaci těchto dat příslušnými rezorty za účelem řešení problematiky ohrožených dětí.

Klíčové aktivity:

- Vypracování ukazatelů a metodik pro shromažďování, rozbor, sdílení, vyhodnocování a šíření údajů členěných podle kategorií práv dítěte a skupin dětí ve spolupráci s odbornými pracovišti a občanskou společností a současné stanovení mechanismů zabraňujících zneužívání dat.
-
- Vybudování informačního systému ochrany práv dětí, umožňujícího sdílení informací mezi orgány sociálně-právní ochrany, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, Policií ČR, městskými policiemi, Probační a mediační službou, Státním zastupitelstvím a dalšími relevantními subjekty a jeho celoplošné nasazení v rámci Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí. Systém bude využívat zkušeností, principů a mechanismů získaných v rámci pilotního ověřování Systému včasné intervence, a to včetně integrace dosud realizovaného informačního prostředí ve 38 městech ČR.
- Využívání dat pro tvorbu strategií, legislativy a dalších opatření.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Odpovědnost
Vypracování ukazatelů pro sběr dat	2012 – 2013	MPSV, ÚOOÚ, ČSÚ, MV, MŠMT, MZ, MS
Vybudování jednotného informačního systému ochrany práv dětí	2012 – 2015	MPSV, MV, MZ, MŠMT, MS, ÚOOÚ
Využívání dat pro tvorbu strategií, legislativy a dalších opatření	Trvale	Všechny rezorty

Cíl 16: Kvalita práce, vzdělávání a standardy**Východiska:**

Úmluva o právech dítěte, čl. 3 odst. 3, čl. 18 odst. 2, čl. 21

Evropská úmluva o osvojení dětí, čl. 19

Obecná opatření k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva – prevence odebírání dětí z péče rodičů ze sociálně ekonomických důvodů

Quality4Cildren

Doporučení Výboru OSN pro práva dítěte č. 25, 46.

Shrnutí: Stát zabezpečí, aby instituce, služby a zařízení odpovědné za péči a ochranu dětí odpovídaly standardům stanoveným kompetentními úřady, zejména v oblastech bezpečnosti a ochrany zdraví, počtu a vhodnosti personálu. Je doporučeno vytvořit systematické průběžné vzdělávací programy o lidských právech, včetně práv dětí, pro všechny odborníky pracující pro děti a s dětmi; zlepšit vybavení zařízení pro péči o dítě a přidělit nezbytné zdroje pro efektivní fungování a kontrolu těchto zařízení; přijmout opatření za účelem zvýšení počtu sociálních pracovníků a stanovit kritéria pro výběr a vzdělávání pracovníků péče o dítě.

Klíčové aktivity:

- Vytvoření a realizace systematických vzdělávacích programů o právech dětí pro všechny odborníky pracující s dětmi.
- Standardizace činnosti orgánů sociálně-právní ochrany a všech poskytovatelů služeb a zařízení pro rodiny a děti (služeb terénních, ambulantních i pobytových), zavedení kontrolních mechanismů a inspekcí dodržování kvality.
- Rozvoj systému supervizí.

Odpovědnost za realizaci cíle a časový rámec

Aktivita	Termín	Odpovědnost
Vytvoření a realizace systematických vzdělávacích programů	2012 - 2015	MPSV, MŠMT, MZ, MS
Standardizace činnosti OSPOD a poskytovatelů služeb a zařízení	2012 - 2014	MPSV, MŠMT, MZ, MV
Rozvoj systému supervizí	2012 - 2015	MPSV, MŠMT, MZ

IV. Realizace cílů Národní strategie, monitoring a vyhodnocování

Akční plány k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí

1. Struktura akčních plánů

Cíle a klíčové aktivity Národní strategie ochrany práv dětí budou realizovány, monitorovány a vyhodnocovány na základě akčních plánů, které definují:

- a) aktivity, indikátory plnění, časové harmonogramy
- b) odpovědnost za plnění
- c) lidské a technické zdroje pro jejich realizaci
- d) finanční náklady realizace jednotlivých aktivit, zdroje financování a dopad na veřejné rozpočty
- e) změny legislativy potřebné pro realizaci cílů
- f) monitorovací mechanismus pro hodnocení postupu realizace a identifikace případných nedostatků plnění
- g) způsob zapojení občanské společnosti a dětí do realizace aktivit

2. Časový rámec akčních plánů

Akční plán na období let 2012 – 2015

Termín předložení vládě: 03/2012

Odpovědnost: MPSV, MZ, MŠMT, MF, MV, Zmocněnkyně vlády pro lidská práva

Akční plán na období let 2016 – 2018

Termín předložení vládě: do konce roku 2015

Odpovědnost: MPSV a další příslušné rezorty

3. Koordinace a monitoring naplňování Národní strategie a akčních plánů

Ke koordinaci plnění Národní strategie a akčních plánů bude nejpozději do 31. března 2012 ustavena mezirezortní koordinační skupina, která naváže na činnost dosavadní Mezirezortní koordinační skupiny k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti.

Ministerstvo práce a sociálních věcí jako orgán odpovědný za implementaci Úmluvy o právech dítěte bude předkládat vládě jednou ročně zprávu o plnění Národní strategie ochrany práv dětí a navazujících akčních plánů. Pro účely zpracování zprávy o plnění dodávají příslušné rezorty Ministerstvu práce a sociálních věcí dílčí zprávy o realizovaných aktivitách. Poprvé bude zpráva předložena nejpozději do 31. března 2013.

V. Podkladová část

1. Mezinárodní smlouvy, protokoly a úmluvy

Evropská sociální charta, 14/2000 Sb. m. s.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, 1950. Sdělení FMZV č. 209/1992 Sb.

Evropská úmluva o osvojení dětí (1967), 132/2000 Sb. m. s.

Evropská úmluva o výkonu práv dětí (1996), 54/2001 Sb. m. s.

Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, 1987. Sdělení MZV 9/1996 Sb.

Evropský zákoník sociálního zabezpečení, 90/2001 Sb. m. s.

Listina základních práv Evropské unie

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, 1966. Vyhl. č. 120/1976 Sb.

<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, 1966. Vyhl. č. 120/1976 Sb.

<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych-socialnich-a-kulturnich-pravech.pdf>

Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, 95/1974 Sb.

Opční protokol o obchodu s dětmi, dětské prostituci a dětské pornografii, 2000

Rámcová úmluva o právech příslušníků menšin, 96/1998 Sb.

Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, 1980. 34/1998 Sb.

Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, 1993. 43/2000 Sb. m. s.

Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (1996), 141/2001 Sb. m. s.

Úmluva o právech dítěte, Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, sdělení č. 10/2010 Sb. m.s.

Úmluva o styku s dětmi, č. 91/2005 Sb. m. s.

Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání, 1984. Sdělení MZV č. 143/1988 Sb. <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-proti-muceni.pdf>

Všeobecná deklarace lidských práv OSN, 1948.

<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>

2. Mezinárodní dokumenty

Deklarace a akční plán Svět vhodný pro děti (*A World fit for Children*). Rezoluce S-27/2 schválená Valným shromážděním OSN dne 10. května 2002 (doplněná v roce 2007).

http://www.unicef.org/specialsession/docs_new/documents/A-RES-S27-2E.pdf

<http://www.unicef.org/worldfitforchildren/files/A-RES-61-272.pdf>

Deklarace práv dítěte. Usnesení Valného shromáždění OSN ze dne 20. listopadu 1959.

Obecné zásady EU v oblasti prosazování a ochrany práv dítěte. Rada Evropské unie 3. prosince 2007. <http://register.consilium.europa.eu/pdf/cs/07/st16/st16031.cs07.pdf>

Quality4Children. Standardy pro péči o děti mimo domov v Evropě. <http://www.quality4children.info/>

Směrnice o náhradní péči o děti (usnesení Valného shromáždění OSN č. 64/142 ze dne 20. listopadu 2009)

Stockholmské prohlášení z 2. mezinárodní konference o situaci dětí dlouhodobě umístěných v ústavní péči, 12. - 15. května 2003. <http://www.cyc-net.org/cyc-online/cycol-0903-stockholm.html>

Strategie práv dítěte na roky 2012-2015 (Building a Europefor and withChildren – Towards a strategyfor 2012 – 2015)

Obecný komentář č. 7 Výboru OSN pro práva dítěte (CRC/C/GC/7) o uplatňování práv dětí v raném dětství

Obecný komentář č. 9 Výboru OSN pro práva dítěte k Úmluvě o právech dítěte (CRC/C/GC/9) o právech dětí s postižením.
[http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/CRC.C.GC.9.En?OpenDocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/CRC.C.GC.9.En?OpenDocument)

Obecný komentář č. 12 Výboru OSN pro práva dítěte k Úmluvě o právech dítěte (CRC/C/GC/12) k právu dítěte být slyšeno.

Obecný komentář č. 13 Výboru OSN pro práva dítěte k Úmluvě o právech dítěte (CRC/C/GC/13) o právu dítěte na ochranu před všemi formami násilí.

3. Související národní strategické dokumenty

Koncepce bydlení ČR do roku 2020

Národní akční plán inkluzivního vzdělávání (2010)

Národní akční plán prevence dětských úrazů na léta 2007 - 2017

Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014

Národní koncepce podpory rodin

Národní program reforem ČR 2011

Národní strategie prevence násilí na dětech v České republice na období 2008-2018

Obecná opatření k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva – prevence odebírání dětí z péče rodičů ze sociálně ekonomických důvodů

Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období let 2012 – 2015

Strategie prevence kriminality na léta 2012 - 2015

4. Stanoviska, analýzy, studie, výzkumy

Analýza legislativy, řízení a financování systému péče o ohrožení dětí, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí v.v.i., 2010

Analýza současného stavu v oblasti terénní činnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí a stanovení optimálních podmínek výkonu sociálně-právní ochrany dětí ve vazbě na počet klientů, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí v.v.i., 2009

Hodnocení systému péče o ohrožené děti, Ministerstvo vnitra ČR 2007
http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/mladez1016/hodnoceni_systemu3.pdf

Sborník stanovisek Veřejného ochránce práv. Rodina a dítě, 2007

Vývoj dětí v náhradní rodinné a výchovné péči v kontextu současného společenského vývoje, 2010

Zásahy veřejné moci do rodičovských práv a jejich dopad na rodinný život, Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, Praha 2006

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
EHP	Evropský hospodářský prostor
EP	Evropský parlament
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FMZV	Federální ministerstvo zahraničních věcí
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
OSN	Organizace spojených národů
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany
ÚOOÚ	Úřad pro ochranu osobních údajů
VOP	Veřejný ochránce práv
v.v.i.	Veřejná vědecká instituce